

МАЙОРОВ В. В.,
кандидат юридичних наук,
докторант
(ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія
управління персоналом»)

УДК 342.95

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-2.28>

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА

У статті проаналізовано питання щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства.

Обґрунтовується, що для ефективного виконання завдань, які покладені на поліцію, Національна поліція України вступає у взаємодію з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами. У своїй діяльності поліція може вдаватися до застосування методів координації, що використовуються з метою узгодження забезпечувальних дій з іншими правоохоронними органами, а також між різними структурними підрозділами Національної поліції. Таким чином, взаємодія та координація є необхідною та важливою частиною роботи Національної поліції, в т. ч. у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Зроблено висновок, що діяльність поліції, заснована на співпраці з населенням, громадою та громадянами і спрямована на попередження правопорушень і злочинів, є нагальною потребою сьогодення. Одним зі способів вирішення цього завдання є вдосконалення взаємодії поліції з населенням, що є запорукою довіри населення до поліції. Впровадження в діяльність поліції, новітніх форм взаємодії має бути спрямоване на покращення співробітництва поліції та громадськості, підвищення ефективності роботи поліції. Головними у цьому аспекті є ініціатива, бажання змін і чітке розуміння керівниками поліції та поліцейськими, що налагоджена взаємодія поліції в усіх напрямках діяльності є запорукою відтворення довіри населення до поліції, зниження рівня правопорушень і злочинів.

Тому органи Національної поліції України зобов'язані постійно взаємодіяти з населенням на засадах партнерства, здійснювати інформаційну взаємодію з іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав і міжнародними організаціями, керівниками органів місцевого самоврядування, а також відпрацьовувати взаємодію керівників територіальних органів Національної поліції між собою та взаємодію поліції з громадськістю.

Ключові слова: поліція, Національна поліція, громадськість, взаємодія, координація, адміністративно-правове регулювання.

Mayorov V. V. Ways to improve the administrative and legal regulation of police-public interaction on partnership

The article analyzes the issues of improving the administrative and legal regulation of police interaction with the population on the basis of partnership.

It is substantiated that in order to effectively accomplish the tasks assigned to the police, the National Police of Ukraine cooperates with other state bodies, local

self-government bodies, legal entities and individuals. In their activities, the police may resort to coordination methods used to coordinate interventions with other law enforcement agencies, as well as between the various structural units of the National Police. Thus, interaction and coordination is a necessary and important part of the work of the National Police, including in the areas of protection of human rights and freedoms, interests of society and the state, combating crime, maintaining public security and order.

It is concluded that the activities of the police, which is based on cooperation with the population, the community and citizens and is aimed at preventing offenses and crimes, is an urgent need of today. One way to solve this problem is to improve police interaction with the population, which in turn will be a pledge of public confidence in the police. Implementation of the police, new forms of interaction should be aimed at improving the cooperation between the police and the public, increasing the efficiency of the police. Chief in this aspect are the initiative, the desire for change and a clear understanding of the police and police officers that the smooth interaction of the police in all areas of activity is the key to restoring public confidence in the police, reducing the level of offenses and crimes.

Therefore, the bodies of the National Police of Ukraine are obliged to constantly interact with the population on the basis of partnership, to carry out informational interaction with other state authorities of Ukraine, law enforcement bodies of foreign states and international organizations, heads of local self-government bodies, and to work out the interaction of heads of territorial territories themselves and the interaction of the police with the public.

Key words: *police, National Police, public, interaction, coordination, administrative regulation.*

Вступ. Для ефективного виконання завдань, які покладені на поліцію, Національна поліція України вступає у взаємодію з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, юридичними та фізичними особами. У своїй діяльності поліція може вдаватися до застосування методів координації, що використовуються з метою узгодження забезпечувальних дій з іншими правоохоронними органами, а також між різними структурними підрозділами Національної поліції. Таким чином, взаємодія та координація є необхідною та важливою частиною роботи Національної поліції, в т. ч. у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Враховуючи складність, важливість і виняткову соціальну значущість завдань, які вирішуються органами Національної поліції України, вона зобов'язана у своїй діяльності використовувати можливості взаємодії та координації з державними та недержавними організаціями, з громадськістю та інститутами громадянського суспільства для досягнення найбільш ефективного результату.

Підґрунтям обраної тематики стали роботи вітчизняних учених у галузі адміністративного права, котрі досліджували питання взаємодії поліції з іншими органами публічної влади та громадськістю, а саме О.М. Бандурки, Ю.П. Битяка, М.М. Биргеу, В.М. Гарашука, О.Ю. Дрозда, В.О. Заросила, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, Ю.Ю. Кондратьєва, С.Ф. Константінова, С.О. Короеда, О.В. Кузьменко, В.І. Курила, М.В. Лошицького, Р.С. Мельника, В.П. Печуляка, М.П. Пихтіна, В.І. Олефіра, О.І. Остапенка, Х.П. Ярмакі та ін. Як бачимо, до вивчення вказаної проблеми вже зверталися багато вчених-правників, але переважна більшість їхніх праць стосувалася відповідної діяльності органів внутрішніх справ і міліції.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз і визначення напрямів взаємодії Національної поліції з інститутами громадянського суспільства, населенням, іншими органами публічної влади для усунення теоретичних і практичних прогалин у вказаному питанні.

Результати дослідження. У науковій літературі триває дискусія з приводу співвідношення таких понять, як «взаємодія» та «координація». В.В. Чумак, провівши аналіз різних

наукових підходів до визначення досліджуваних понять, констатував: під час розкриття змісту поняття «взаємодія» науковці зазначають, що: 1) взаємодія полягає в узгодженні дій її суб'єктів за цілями, часом, місцем проведення, виконавцями і програмою; 2) для взаємодії необхідна наявність не менше двох суб'єктів; 3) під час взаємодії кожен із взаємодіючих суб'єктів (систем) діє в межах наданої йому законодавцем компетенції; 4) суб'єктів взаємодії об'єднує єдина мета щодо виконання спільних завдань [1, с. 162].

Що стосується категорії «координація», то, на думку О.М. Ключова, це сукупність дій, спрямованих на забезпечення упорядкованого функціонування суб'єкта й об'єкта управління, зокрема узгодженої роботи всіх ланок системи й окремих працівників. На відміну від організації взаємодії, координація здійснюється суб'єктом управління, наділеним владними повноваженнями щодо об'єктів координуючої взаємодії [2, с. 78].

Тобто взаємодія стосується зовнішніх відносин поліції з іншими суб'єктами. Щодо координації, то ці відносини виникають усередині системи управління, між службами та підрозділами поліції під час виконання поставлених завдань.

Правовідносини взаємодії Національної поліції з іншими державними органами, фізичними та юридичними особами можуть бути таких видів: 1) правовідносини, в яких сторони займають рівноправне становище (відсутні зв'язки типу «влади – підпорядкування»); 2) правовідносини, в яких Національна поліція займає керівне, а інша сторона – підпорядковане становище; 3) правовідносини, в яких Національна поліція є підпорядкованим суб'єктом, а інший учасник займає керівне становище [3, с. 103].

Питання організації та здійснення взаємодії поліції врегульовано у законодавстві, що визначає засади такої взаємодії, завдання служб і підрозділів поліції у цій сфері, форми взаємодії тощо.

Якщо звернутися до Закону України «Про Національну поліцію», то у ст. 5 «Взаємодія поліції з органами державної влади та органами місцевого самоврядування» згадується про те, що поліція у процесі своєї діяльності взаємодіє з органами правопорядку та іншими органами державної влади, а також органами місцевого самоврядування відповідно до закону та інших нормативно-правових актів [4]. Вважаємо, що стаття не несе ніякого змістового навантаження і є по суті відсилочною та не інформативною. Ч. 2 ст. 9 Закону України «Про Національну поліцію» вимагає від поліції «забезпечення постійного інформування органів державної влади й органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність у сфері охорони та захисту прав і свобод людини, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку», а ч. 6 цієї ж статті передбачає, що «проекти нормативно-правових актів, які стосуються прав і свобод людини, обов'язково проходять громадське обговорення в порядку, визначеному Міністром внутрішніх справ України» [5].

Закон України «Про Національну поліцію» закріплює принципи діяльності поліції: безперервність, верховенство права, взаємодію з населенням на засадах партнерства, дотримання прав і свобод людини, політичну нейтральність, законність, відкритість і прозорість [4].

Одним із принципів діяльності поліції є взаємодія. Принцип взаємодії з населенням на засадах партнерства полягає у здійсненні діяльності в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадянськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямований на задоволення їхніх потреб; ефективність діяльності визначається на основі рівня довіри населення до поліції; оцінювання рівня довіри населення до поліції проводиться незалежними соціологічними службами в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України [4].

Принцип взаємодії з населенням на засадах партнерства полягає у здійсненні діяльності в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадянськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямований на задоволення їхніх потреб.

У ст. 89 Закону України «Про Національну поліцію» передбачено, що:

1. Поліція взаємодіє з громадськістю шляхом підготовки та виконання спільних проектів, програм і заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань.

2. Співпраця між поліцією та громадськістю спрямована на виявлення й усунення проблем, пов'язаних зі здійсненням поліцейської діяльності, і сприяння застосуванню сучасних методів для підвищення результативності й ефективності здійснення такої діяльності.

3. Поліція надає підтримку програмам правового виховання, пропагує правові знання в освітніх закладах, засобах масової інформації та у видавничій діяльності [4].

Аналіз цих нормативно-правових актів дозволяє виділити два напрями взаємодії поліції. Перший – це взаємодія поліції з органами публічної влади. Другий – взаємодія поліції з населенням.

Щодо першого напрямку взаємодії, то його реалізація відбувається у таких формах:

- здійснення в межах повноважень, передбачених законом, міжнародного співробітництва, участь у розробленні проєктів та укладенні міжнародних договорів України з питань забезпечення публічної безпеки та порядку, а також забезпечення їх виконання;
- здійснення інформаційної взаємодії з іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав і міжнародними організаціями;
- подання в межах компетенції запитів органам правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону, міжнародних договорів України, установчих актів і правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна;
- направлення звернень у межах своєї компетенції із запитами до органів правопорядку (правоохоронних органів) інших держав або міжнародних організацій поліції відповідно до закону, міжнародних договорів України, установчих актів і правил міжнародних організацій поліції, членом яких є Україна;
- використання баз (банків) даних інших державних органів, здійснення інформаційно-пошукової та інформаційно-аналітичної роботи, а також оброблення персональних даних у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку;
- забезпечення захисту державних і власних інтересів в органах державної влади й органах місцевого самоврядування;
- взаємодія з органами державної влади з питань соціального захисту та пенсійного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції та членів їх сімей;
- участь у визначенні основних напрямів розвитку науки і освіти з питань діяльності Національної поліції, в організації та проведенні відповідних науково-дослідних, дослідно-конструкторських, кримінологічних і соціологічних досліджень, а також у впровадженні їх результатів в освітній процес і практичну діяльність тощо [3].

Щодо взаємодії поліції з населенням, то тут основним суб'єктом взаємодії виступає дільничний офіцер поліції.

Основні завдання дільничного офіцера поліції у цій сфері регламентуються Наказом Міністерства внутрішніх справ України № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції», а саме:

- 1) діяльність, що ґрунтується на принципі взаємодії з населенням на засадах партнерства та має на меті співпрацю з громадянами, громадськими організаціями, установами, підприємствами різних форм власності;
- 2) взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування, населенням й утвореними відповідно до чинного законодавства громадськими формуваннями з охорони громадського порядку;
- 3) виконання завдань, спрямованих на дотримання прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 4) ужиття заходів для взяття на облік осіб, щодо яких здійснюється превентивна робота, підтримання в актуальному стані інформаційних підсистем єдиної інформаційної системи Міністерства внутрішніх справ;
- 5) співпраця з групами реагування патрульної поліції щодо застосування превентивних заходів стосовно осіб, які схильні до вчинення правопорушень та / або перебувають на превентивних обліках поліції;

6) інформування чергової частини органу (підрозділу) поліції в разі отримання від населення відомостей про осіб, котрі мають наміри вчинити кримінальні правопорушення або їх учинили, розшукуваних злочинців, осіб, які зникли безвісти;

7) організація та контроль діяльності помічника дільничного офіцера поліції, що полягає у плануванні роботи, наданні відповідних доручень і навчанні методики й тактики роботи на поліцейській дільниці, перевірці якості, повноти й об'єктивності складених ним матеріалів;

8) підтримання професійного рівня через навчання в системі службової підготовки та самопідготовки [6].

Також взаємодія Національної поліції з громадськістю в різних сферах і напрямках її діяльності здійснюється через відповідні громадські ради, які утворюються при Міністерстві внутрішніх справ. Для спільної з Національною поліцією охорони публічного порядку можуть утворюватися громадські формування відповідно до Закону України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону».

Однією із форм взаємодії поліції з громадськістю й органами місцевого самоврядування можна вважати впровадження проекту «Поліцейський офіцер громади».

Проект «Поліцейський офіцер громади» – це наступний крок у реформі Національної поліції. Його основна ціль – забезпечити кожному територіальну громаду окремим офіцером, який не тільки працюватиме на території цієї громади, але й житиме там. Його головне завдання – орієнтуватися на потреби місцевого населення, підтримувати постійний контакт із мешканцями, щоденно забезпечувати порядок на своїй території, своєчасно реагувати на проблеми громади та запобігати вчиненню правопорушень.

Проект спрямований на надання професійних поліцейських послуг у невеликих населених пунктах, що полягає не лише у реагуванні на вчинення правопорушення, а й насамперед у забезпеченні захисту та безпеки громади, задоволенні її потреб. Загалом на території області створено 20 об'єднаних територіальних громад, 14 із яких вже виявили бажання залучити дільничних, що будуть працювати і жити на їхній території. Будемо сподіватися, що у майбутньому й інші шість громад долучаться до цієї роботи [7]. Основним нововведенням є те, що, якщо поліцейський офіцер громади стане повноправним представником своєї громади (яка візьме на себе частину фінансової підтримки його роботи), то і звітуватиме він не тільки перед керівником місцевого органу поліції, але й перед самою громадою.

Реалізація цього проекту передбачає вирішення багатьох завдань. Наприклад, сьогодні діяльність дільничних офіцерів поліції не завжди є ефективною через брак кадрів, відсутність технічних і транспортних засобів, неналежні умови праці, значні розміри територій обслуговування, кількість поселень, що, звичайно, значно ускладнює протидію злочинності на селі. Як наслідок, знижується оперативність реагування на інформацію про вчинені в сільській місцевості злочини, ускладнюється робота щодо їх розкриття. Опитуванням населення в сільській місцевості встановлено, що громада готова до співпраці з поліцією, тому що прагне до покращення свого життя, добробуту й безпеки, попередження та припинення правопорушень. Стосовно позиції дільничних офіцерів поліції підтверджується думка про необхідність налагодження взаємодії, впровадження нових форм співпраці з населенням, підвищення професійного рівня працівників поліції, акцентування уваги на превентивних заходах.

Висновки. На підставі вищевикладеного можна зробити висновок про те, що діяльність поліції, заснована на співпраці з населенням, громадою та громадянами і спрямована на попередження правопорушень і злочинів, є нагальною потребою сьогодення. Одним із способів вирішення цього завдання є вдосконалення взаємодії поліції з населенням, що є запорукою довіри населення до поліції.

Впровадження в діяльність поліції новітніх форм взаємодії має бути спрямоване на покращення співробітництва поліції та громадськості, підвищення ефективності роботи поліції. Головними у цьому аспекті є ініціатива, бажання змін і чітке розуміння керівниками поліції та поліцейськими того, що налагоджена взаємодія поліції в усіх напрямках діяльності є запорукою відтворення довіри населення до поліції, зниження рівня правопорушень і злочинів.

Тому органи Національної поліції України зобов'язані постійно взаємодіяти з населенням на засадах партнерства, здійснювати інформаційну взаємодію з іншими органами державної влади України, органами правопорядку іноземних держав і міжнародними організаціями, керівниками органів місцевого самоврядування, а також відпрацьовувати взаємодію керівників територіальних органів Національної поліції між собою та взаємодію поліції з громадськістю.

Список використаних джерел:

1. Чумак В.В. Взаємодія та координація між суб'єктами охорони державного кордону. *Право і безпека*. 2011. № 2 (39). С. 161–165.
2. Ключев О.М. Проблеми розмежування понять «координація» і «взаємодія» в управлінській науці та практичній діяльності органів внутрішніх справ. *Право і безпека*. 2011. № 3 (40). С. 76–80.
3. Батраченко О.В. Адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки і порядку : дис. ... канд. юрид. наук. Суми, 2017. С. 218.
4. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19/paran5#n5>.
5. Власенко Д.В. Національна поліція України: адміністративно-правові аспекти формування і розвитку. Дис. ... кан-та юрид.наук, Київ, 2019. с. 255.
6. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції / Наказ Міністерства Внутрішніх Справ України від 28.07.2017 № 650. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17>
7. Офіційний сайт Національної поліції. URL: <https://www.npu.gov.ua>.

МАРЦИНКЕВИЧ С. А.,
аспірант
(Хмельницький університет управління
та права)

УДК 347.998.85
DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-2.29>

**ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ, ЗАПОДІЯНИХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ПОЗОВУ
В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ:
ПІДСТАВИ, ПОРЯДОК, НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ**

У статті проаналізовано питання щодо відшкодування збитків, завданих забезпеченням позову в адміністративному судочинстві.

Акцентовано увагу на тому, що відшкодування збитків, заподіяних забезпеченням позову, здійснюється виключно за рахунок особи, за заявою якої такі заходи забезпечення позову вживалися судом.

Наголошено на важливості з'ясування питання про необхідність доведення повного складу правопорушення у разі відшкодування збитків, завданих забезпеченням позову. Відзначено, що самі по собі дії позивача з ініціювання вжиття заходів забезпечення позову не можуть мати результатом спричинення відповідачу або іншій пов'язаній особі збитків без винесення судом ухвали про вжиття таких заходів.

